

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ที่เกิดมาย่อมต้องการความรัก ความรักที่เกิดขึ้นได้หลายลักษณะแตกต่างกัน เช่น ความรักระหว่างสามีและภรรยา ความรักระหว่างชายและหญิง ความรักระหว่างเพื่อน และที่สำคัญที่สุดคือ ความรักระหว่างมารดาที่มีต่อบุตร ซึ่งเป็นความรักที่มีลักษณะพิเศษและเกิดขึ้นอย่างลึกซึ้ง ความรักของมารดาจัดเป็นรูปแบบความรักที่สูงสุดกว่าประเภทอื่น เพราะความรักของมารดาเป็นความรักที่ไม่เห็นแก่ตัว กอปรไปด้วยเจตนารมณ์อันบริสุทธิ์และความรู้สึกที่อบอุ่น ความรักที่ มารดามีต่อบุตรนั้นดูเหมือนจะเป็นสัญชาตญาณที่สัตว์เพศเมียทั้งหลายพึงจะมี แต่ในมนุษย์นั้นเหนือขึ้นไปกว่านั้น นอกจากจะมีส่วนหนึ่งที่เป็นสัญชาตญาณแล้วยังมีส่วนผสมของความเป็นมนุษย์ที่มีชีวิตจิตใจคลุกเคล้าปะปนอยู่ด้วย มีทัศนะบางคนเสนอให้พิจารณาความรักของมารดาว่า ความรักของมารดาก็เป็นส่วนหนึ่งของการรักตนเอง (Narcissism) เพราะมารดาถือว่าทารกก็เป็นส่วนหนึ่งของตน มารดาจึงพลอยรักทารกไปด้วย ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรนั้นมิได้เกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติ แต่จะต้องมีการพัฒนาตามลำดับขั้น โดยเริ่มตั้งแต่มารดาทราบว่าตนเองตั้งครรภ์ มารดาจะมีความรู้สึกนึกคิดต่อบุตรในครรภ์ไปต่าง ๆ นานา ก่อให้เกิดเป็นลักษณะบุคลิกลักษณะของทารกตั้งแต่ยังไม่เกิดและเมื่อทารกเกิดออกมาแล้วผู้เป็นมารดาที่จะมีพฤติกรรมของการเป็นมารดา โดยต้องการที่จะดูแลบุตรด้วยตนเอง หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุตร เช่น การอุ้ม การกอดครัก การอาบน้ำ การให้นม และอื่น ๆ ✓

เกี่ยวกับเรื่องนี้ นอร์มา เจ. เมอร์ฟี¹ (Norma J. Murphy) ได้กล่าวไว้ในงานที่แรกที่เธอคลอดออกมาเป็นระยะที่มารคามีความรู้สึกไว (sensitive) มากที่สุด ตลอดระยะเวลาที่มารคาและบุตรเริ่มมีพฤติกรรมต่อกัน และกัน ได้มีการสังเกตขบวนการของความรักและความสัมพันธ์ระหว่างมารคาและบุตร พบว่ามารคาจะเริ่มค้นสนใจบุตร สำนวจ สังเกตปฏิกริยาต่าง ๆ ของบุตร เริ่มมีความผูกพันรักกันครั้งแรก คือมีความรู้สึกสัมผัส (sense of touch) กับบุตร ✓

ความรู้สึกระหว่างมารคาและบุตรนั้น ถ้าพิจารณากันอย่างผิวเผินอาจจะเข้าใจว่าเหมือนกับการสัมผัสของบุคคลโดยทั่วไปที่มีต่อกัน ไมเคิล รุตเตอร์² (Michael Rutter) ได้กล่าวไว้ว่า การสัมผัสระหว่างมารคาและบุตรนั้นไม่ใช่การสัมผัสแค่เพียงใช้มือเท่านั้น แต่เป็นการสัมผัสที่แนบราวกับว่าจะถ่ายทอดความรู้สึกซึ่งกันและกัน และยังกล่าวต่อไปอีกว่า การพัฒนาความผูกพันในมนุษย์นั้นคล้าย ๆ กับการสร้างรังนกที่ค่อยเป็นค่อยไป มนุษย์ก็เริ่มพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดเช่นกัน

หลวงวิเชียร แพทยาคม³ กล่าวว่า การสัมผัสเป็นส่วนสำคัญคือรากฐานอันแรกของความรู้สึกสำนึกตัวที่เรียกว่า "ส่วนของการรู้สำนึก" (Element of Consciousness) อันจะทำให้เกิดความรู้สึกทางใจเบื้องต้น คือความพอใจ (pleasant) หรือไม่พอใจ (unpleasant) ในเด็กได้ ✓

¹ Norma J. Murphy, "Helping a family and their premature baby grow together," Canadian Nurse 73 (September 1977): 42-45.

² Michael Rutter, Maternal Deprivation, 2d ed. (London: Penguin Books Limited, 1975), 1 : 17.

³ วิเชียรแพทยาคม, หลวง. จิตวิทยาเบื้องต้นและสังคม (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2506), หน้า 67.

ความเป็นพ่อแม่ที่มีไคมีแต่ในมนุษย์อย่างเดียวนั้น สัตว์มีความผูกพันกับลูกของมันอย่างมาก สัญชาตญาณของความเป็นแม่ในสัตว์จะออกมาในรูปเชิงสรีระ (Physiological) เช่น ในสุนัขเมื่อออกลูกมาแล้วจะดมและเลียลูกของมัน แสดงให้เห็นถึงความผูกพันในความเป็นมารดาตั้งแต่ระยะเริ่มแรก และเมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมของความเป็นมารดาในมนุษย์นั้น มาร์แชล เอช. คลอส (Marshall H. Klaus) และ จอห์น เอช. เคนเนล¹ (John H. Kennell) กล่าวไว้ว่า "เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นที่ละเอียดละออน้อย ซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันต่อกัน ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ ระยะเวลาคลอด และระยะหลังคลอด"

ในระยะตั้งครรภ์ ไบบริง เกรย์แฮม² (Bibring Greyham) ได้เสนอความคิดเห็น ซึ่งสรุปได้ว่า ระยะแรกที่ตั้งครรภ์ มารดาจะยอมรับว่า บุตรในครรภ์เป็นส่วนหนึ่งของตนเอง เมื่อทารกเริ่มดิ้นก็เริ่มเตรียมจิตใจสำหรับการคลอดต่อไป นอกจากนี้ความรักและความผูกพันที่มารดามีต่อบุตรนั้น มีขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

- วางแผนตั้งครรภ์
- มั่นใจว่ามีการตั้งครรภ์
- การดิ้นของทารก
- การคลอด
- การได้มองเห็นบุตร
- การไต่สัมผัสบุตร
- การให้การดูแลบุตร

¹ Marshall H. Klaus, and John H. Kennell, "Mother Separated from Their Newborn Infants," Pediatric Clinics of North America, 17(November, 1970): 1020.

² Bibring Greyham, "Some Consideration of the Psychological Process in Pregnancy," Psychoanalysis Study Child 14(November, 1969) : 180.

ในระยะคลอด นิวตัน แนทซ์ (Newton Natz) และ นิวตัน มอร์ริส¹ (Newton Morris) ได้กล่าวไว้ว่า "มารดาจะรู้สึกปลาบปลื้มยินดีและยอมรับบุตรในครั้งแรกที่เห็นบุตร และมีความผูกพันกับบุตร เกิดขึ้นทันที"

ในระยะหลังคลอด จากการสำรวจพฤติกรรมของมารดาครั้งแรกที่มารดาได้สัมผัสบุตร พบว่า มารดาจะดูลงไปตามร่างกายของบุตร โดยการใช้นิ้วชี้และฝ่ามือสัมผัสไปเรื่อย ๆ และมองบุตรด้วยความรัก²

ซูซาน เอ็ม. ลูคิงตันโฮ³ (Susan M. Ludington - Hoe) ได้กล่าวไว้ว่า ระยะที่สำคัญสำหรับมารดาและทารกนั้น คือ ระยะหลังคลอด เพราะไม่เพียงแต่มารดาจะเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายเท่านั้น ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านบทบาทอีกด้วย คือ ความเป็นมารดา ซึ่งประกอบด้วยค่านิยม ตลอดจนการปฏิบัติดูแลตนเองและบุตร บทบาทนี้จะรวมถึงทัศนคติ ความเชื่อ ความรับผิดชอบ และสัมพันธภาพกับบุตร มารดาจะมีความรู้สึกพิเศษว่าบุตรเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มีความรัก ความอบอุ่น การเสียสละ การปกป้องคุ้มครอง และมีความสุขในการใกล้ชิดกับทารก ✓

ทางด้านทารก นับตั้งแต่วันที่แรกที่เด็กเกิด เด็กจะได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย การเลี้ยงดู ทัศนคติของบิดามารดาหรือบุคคลใกล้ชิดรอบ ๆ ตัว การเกิดนั้นมา เป็นสภาวะที่ตกกคครั้งแรกของชีวิต ประสบการณ์ของทารกนับตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาจนกระทั่งทารกได้เกิดมา มีผลต่อค่านิยม ค่านิยม และมีผลสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กใน

¹ Newton Natz and Newton Morris, "Mother Reaction to Their Newborn Babies," J.A.M.A. 181(July,1972) : 46.

² Marshall H. Klaus, et.al., "Human Maternal Behavior at the First Contact Eye her Young," Pediatric 46(August 1970) : 191.

³ Susan M. Ludington-Hoe, "Postpartum Development of Maternity," The American Journal of Nursing 77(July,1977): 1171.

ระยะต่อ ๆ มาได้ นวลศิริ เปาโรหิตย์ จันทมาศ ชันบุญ และ อรทัย ชันบุญ¹ โดกล่าวไว้ว่า การพัฒนาทางอารมณ์ของทารกแรกเกิดนั้น มักจะเกี่ยวข้องกับทัศนคติของบิดามารดาที่มีต่อเขา การที่มีคามารกายยอมรับ ชื่นชม สนใจต่อทารก ก่อให้เกิดผลดีทางด้านความเจริญทางอารมณ์ ดังนั้นมารดาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการสร้างอารมณ์ดังกล่าวให้แก่เด็ก ทารกแรกเกิดนั้นยังไม่เข้าใจความหมายว่า มารดาคืออะไร และไม่ทราบว่าใครคือมารดาของตน แต่ทารกนั้นโดยธรรมชาติจะมีความไวต่อความรู้สึกอบอุ่นหรืออ้างว้างมากทีเดียว เมื่อโลกที่สามที่รู้สึกว่าคุณได้รับความสนใจเอาใจใส่ เอาอกเอาใจจากพ่อแม่ เด็กจะสนองตอบด้วยความรู้สึกอันอบอุ่นเช่นกัน และสิ่งนี้เองจะเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาการทางด้านอารมณ์ที่สมบูรณ์ในระยะต่อไป

คริสติน เอ. แอบ² (Christine A. Aab) โดกล่าวถึง พฤติกรรมของทารกตั้งแต่แรกเกิดนั้น การเล่นหรือการเคลื่อนไหวร่างกายจะพัฒนาขึ้นได้โดยการที่ทารกมีสัมพันธภาพกับมารดา แอบ โดกล่างถึง โบวล์บี (Bowlby) ซึ่งโดกล่าวไว้ว่า กิจกรรมของทารก ซึ่งได้แก่ การร้องไห้ การดูด และการซุกตัว เป็นพฤติกรรมเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การสัมผัส เพราะฉะนั้น พฤติกรรมเหล่านี้จึงเป็นพฤติกรรมที่สำคัญที่บุตร ใช้เป็นรากฐานในการมีปฏิริยาสัมพันธ์กับมารดา แอบ โดได้เพิ่มเติมอีกว่า สัมพันธภาพระหว่างมารดากับบุตรนั้นเป็นสิ่งสำคัญต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมของบุตร ในระหว่างที่บุตรเริ่มมีกระบวนการสัมผัสกับมารดานั้น บุตรจะเรียนรู้ถึงปฏิริยาโต้ตอบของมารดาเกี่ยวกับความรัก และความไว้วางใจที่บุตรพึงมีต่อมารดา แอบ โดกล่างถึง อีริกสัน (Erikson) ซึ่งกล่าไว้ว่า บุตร

¹ นวลศิริ เปาโรหิตย์, จันทมาศ ชันบุญ และ อรทัย ชันบุญ, จิตวิทยาพัฒนาการ (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515), หน้า 62.

² Christine A. Aab, Current Practice in Pediatric Nursing (Saint Louis : The C.V. Mosby Co., 1976), pp.53-58.

จะสามารถเรียนรู้ถึงความจริงใจของมารดาได้โดยการสัมผัส ถ้ามารดาไม่มีความจริงใจแล้วบุตรก็จะไม่ไว้วางใจมารดา แต่บุตรได้รับความพึงพอใจโดยมารดาสามารถตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ได้ บุตรก็จะมีควมไว้วางใจมารดามากและผลจากความไว้วางใจนี้ก็จะส่งผลต่อบุตรในด้านอารมณ์ทัศนคติจนรู้สึกว่าคุณเองมีค่า ดังนั้นการสัมผัสจึงเป็นรากฐานของสัมพันธภาพแห่งความไว้วางใจที่บุตรมีต่อมารดา ✓

โจแอน ที. กอทท์แซคเกอร์¹ (Joan T. Gottsacker) ได้อ้างถึง ลีโอเนิร์ด เอ็ม. (Leonard M.) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับความล้มเหลวในการเจริญเติบโตของทารกที่ขาดการสัมผัสจากมารดา โดยพบว่า ทารกที่มีความล้มเหลวในการเจริญเติบโตจะมีลักษณะที่ขาดอาหาร ซีด ผอม น้ำหนักลด ตลอดจนการเจริญเติบโตในระยะต่าง ๆ ไม่พัฒนาไปตามปกติ ทารกหลายคนจะมีอาการที่เรียกว่า "ขาดแม่" (Maternal Deprivation) ซึ่งก่อให้เกิดความเจริญเติบโตช้า ในด้านสังคม การเคลื่อนไหวของร่างกาย การปรับตัวและภาษาที่พูด ทารกเหล่านี้จะมีการคอร์นหรือแข็งกระด้างเมื่อเวลาที่ถูกอุ้ม ตลอดจนไม่มีความไว้วางใจในบุคคลอื่น ๆ ที่ให้การดูแล

แพทรีเซีย เอ. แฮมิลตัน² (Patrecia A. Hamilton) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมของเด็ก เช่น การยิ้ม การพูดคุย ต้องการให้อุ้มหรือกอดรักเป็นแรงขับปฐมภูมิ (Primary drive) ที่เด็กจะมีปฏิกริยาสัมพันธ์กับมารดา ถ้าปฏิกริยาสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรเป็นที่น่าพึงพอใจก็จะเกิดแรงขับทุติยภูมิ (Secondary drive) ก็คือ มีความคิดในการที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างตนเองกับมารดา

¹ Joan T. Gottsacker, "Maternal Attachment in Relation to Thrive," Current Practice in Pediatric Nursing (Saint Louis : The C.V. Mosby Co., 1978), p. 205.

² Patrecia A. Hamilton, Current Practice in Pediatric Nursing (Saint Louis : The C.V. Mosby Co., 1978), p. 103.

เคย์ เอแวนท์¹ (Kay Avant) โคอานถึง คลอสและเคนเนล (Klaus & Kenell) ซึ่งได้ศึกษาถึงความผูกพันระหว่างมารดาและบุตรว่า ทารกจะมีความรู้สึกคนตัวต่อเสียงที่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ตลอดจนสามารถแยกได้ว่า ใครคือมารดาที่แท้จริงขณะที่ให้นม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า มารดาและบุตรมีความผูกพันกันอย่างลึกซึ้งตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์จนถึงระยะคลอดและระยะต่อไป ถ้าหากความสัมพันธ์เหล่านี้ไม่ต่อเนื่องกัน ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา พยาบาลที่จะดูแลมารดาหลังคลอดจำเป็นต้องเข้าใจความต้องการของมารดาเป็นอย่างดี "การศึกษาหลายแห่ง ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการมีการสัมผัสที่ต่อเนื่องกันระหว่างมารดาและทารก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทารกคลอดก่อนกำหนด ซึ่งต้องแยกอยู่ในโรงพยาบาลก่อให้เกิดความวิตกกังวลอย่างมากในผู้ที่เป็นมารดา"² จากผลการศึกษาค้นคว้าที่ได้อธิบายมาแล้ว ก็อาจสรุปได้ว่า การสัมผัสที่เกิดขึ้นระหว่างมารดาและบุตรนั้นมีผลต่อการพัฒนาและเจริญเติบโตทางกายต่าง ๆ เช่น จิตใจ อารมณ์ และสังคมของทารก ทั้งในขณะนั้นและต่อไปในอนาคต เนื่องจากมีผู้สนใจทำการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร ในระดับอายุและเวลาที่ต่างกันมากมายหลายท่านด้วยกัน มีส่วนน้อยที่ศึกษามารดาหลังคลอดทันที ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจที่จะศึกษาถึงความต้องการและพฤติกรรมในการสัมผัสของมารดาในระยะหลังคลอดทันที โดยการสัมผัสในระยะนี้เป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะก่อให้เกิดสัมพันธภาพและความผูกพันระหว่างมารดาและบุตร การวิจัยครั้งนี้เพื่อนำผลมาเป็นแนวทางและเป็นประโยชน์ในการให้การพยาบาลแก่มารดาและบุตรที่เหมาะสมต่อไป

¹ Kay Avant, "Nursing Diagnosis : Maternal Attachment," Nursing Outlook 24(July, 1979): 49.

² Lesley Bailey, "Whose Baby is This ?," Canadian Nurse 19(March, 1973) : 27.

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. ศึกษาถึงพฤติกรรมในการสัมผัสของมารดาที่มีบุตรทันทีภายหลังคลอด ทั้งที่แสดงออกด้วยคำพูด (verbal) และแสดงออกด้วยกริยาท่าทาง (non-verbal)
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมในการสัมผัสของมารดาที่มีบุตรทันทีภายหลังคลอด
3. ลำดับความต้องการของมารดาที่มีบุตรทันทีภายหลังคลอด ทั้งที่แสดงออกด้วยคำพูด (verbal) และแสดงออกด้วยกริยาท่าทาง (non-verbal)

ปัญหาของการวิจัย

1. พฤติกรรมในการสัมผัสที่แสดงออกทั้งคำพูด (verbal) และแสดงออกด้วยกริยาท่าทาง (non-verbal) ของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีบุตรคนแรกและผู้ป่วยหลังคลอดที่มีบุตรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปแตกต่างกันหรือไม่
 - 1.1 พฤติกรรมในการสัมผัสที่แสดงออกด้วยคำพูดของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีบุตรคนแรกและผู้ป่วยหลังคลอดที่มีบุตรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แตกต่างกันหรือไม่
 - 1.2 พฤติกรรมในการสัมผัสที่แสดงออกด้วยกริยาท่าทางของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีบุตรคนแรกและผู้ป่วยที่มีบุตรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แตกต่างกันหรือไม่
2. พฤติกรรมในการสัมผัสที่แสดงออกทั้งคำพูด (verbal) และแสดงออกด้วยกริยาท่าทาง (non-verbal) ของผู้ป่วยหลังคลอดในกลุ่มอายุ 13-19 ปี และ 20-35 ปี แตกต่างกันหรือไม่
 - 2.1 พฤติกรรมในการสัมผัสที่แสดงออกด้วยคำพูดของผู้ป่วยหลังคลอดในกลุ่มอายุ 13-19 ปี และ 20-35 ปี แตกต่างกันหรือไม่
 - 2.2 พฤติกรรมในการสัมผัสที่แสดงออกด้วยกริยาท่าทางของผู้ป่วยหลังคลอดในกลุ่มอายุ 13-19 ปี และ 20-35 ปี แตกต่างกันหรือไม่

3. พฤติกรรมในการสัมผัสที่แสดงออกทั้งคำพูด (verbal) และแสดงออกด้วยกิริยาท่าทาง (non-verbal) ของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีรายได้อบรมครัวเรือนระหว่าง 2,000 - 3,000 บาท และ 3,001 - 4,000 บาท แตกต่างกันหรือไม่

3.1 พฤติกรรมในการสัมผัสที่แสดงออกด้วยคำพูดของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีรายได้อบรมครัวเรือนระหว่าง 2,000 - 3,000 บาท และ 3,001 - 4,000 บาท แตกต่างกันหรือไม่

3.2 พฤติกรรมในการสัมผัสที่แสดงออกด้วยกิริยาท่าทางของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีรายได้อบรมครัวเรือนระหว่าง 2,000-3,000 บาท และ 3,001-4,000 บาท แตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมในการสัมผัสที่แสดงออกด้วยคำพูด (verbal) และแสดงออกด้วยกิริยาท่าทาง (non-verbal) ของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีบุตรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปยอมมากกว่าผู้ป่วยหลังคลอดที่มีบุตรคนแรก

1.1 พฤติกรรมในการสัมผัสที่แสดงออกด้วยคำพูดของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีบุตรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ยอมมากกว่าผู้ป่วยหลังคลอดที่มีบุตรคนแรก

1.2 พฤติกรรมในการสัมผัสที่แสดงออกด้วยกิริยาท่าทางของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีบุตรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ยอมมากกว่าผู้ป่วยหลังคลอดที่มีบุตรคนแรก

เนื่องจากการแยกกันระหว่างมารดาและบุตรหลังคลอดไม่มีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของตนเองในความสามารถในการให้การดูแลบุตรของมารดาในครรภ์หลัง แต่จะมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของตนเองในการให้การดูแลบุตรของมารดาในครรภ์แรก¹ มารดาหลังคลอดที่มีบุตรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปยอมมีประสบการณ์ในด้านการเลี้ยงดูบุตรมาก จึงมีการแสดงออก

¹ Clifford R. Barnett, et.al., "Effect on Neonatal Self-Confidence," Clinical Research 10(January, 1971) : 231-232.

ที่เห็นเด่นชัดกว่ามารดาที่คลอดบุตรครั้งแรก

2. พฤติกรรมในการสัมผัสที่แสดงออกด้วยคำพูด (verbal) และแสดงออกด้วยกิริยาท่าทาง (non-verbal) ของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีอายุระหว่าง 20-35 ปี ย่อมมากกว่าผู้ป่วยหลังคลอดที่มีอายุระหว่าง 13-19 ปี

2.1 พฤติกรรมในการสัมผัสที่แสดงออกด้วยคำพูดของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีอายุระหว่าง 20-35 ปี ย่อมมากกว่าผู้ป่วยหลังคลอดที่มีอายุระหว่าง 13-19 ปี

2.2 พฤติกรรมในการสัมผัสที่แสดงออกด้วยกิริยาท่าทางของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีอายุระหว่าง 20-35 ปี ย่อมมากกว่าผู้ป่วยหลังคลอดที่มีอายุระหว่าง 13-19 ปี

มารดาในกลุ่มอายุ 13-19 ปี เป็นระยะวัยรุ่น (Adolescence Period) และกลุ่มอายุ 20-35 ปี เป็นระยะวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Early Adult Hood Period) ในกลุ่มระยะวัยรุ่นนั้น เป็นวัยที่วุฒิภาวะยังไม่สมบูรณ์ คือ เป็นวัยที่อยู่ระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นวัยที่ยังเข้าสู่ความเป็นหนุ่มสาว เป็นวัยที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อการพัฒนาทางกายภาพต่าง ๆ เช่น อารมณ์หวนไหว้ง่าย เต็มไปด้วยความเพ้อฝัน มีอุดมคติสูงส่ง ต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลิน และรักความเป็นอิสระ เป็นต้น ส่วนวัยผู้ใหญ่ นั้น ถือได้ว่าเป็นวัยที่วุฒิภาวะสมบูรณ์แล้ว มีความรับผิดชอบสูงและมีเหตุผล และส่วนใหญ่มักมีประสบการณ์เกี่ยวกับการคลอดและทารกมาก่อน ดังนั้นในวัยนี้จึงมีการแสดงออกที่เห็นชัดเจนกว่า

3. พฤติกรรมการสัมผัสที่แสดงออกด้วยคำพูด (verbal) และแสดงออกด้วยกิริยาท่าทาง (non-verbal) ของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีรายได้ครอบครัวระหว่าง 3,001-4,000 บาท ย่อมมากกว่าผู้ป่วยหลังคลอดที่มีรายได้ครอบครัวระหว่าง 2,000-3,000 บาท

3.1 พฤติกรรมการสัมพันธ์แสดงออกควมค่าพคของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีรายไค้ครอบคร้วระหว่าง 3,001-4,000 บาท ยอมมากกว่าผู้ป่วยหลังคลอดที่มีรายไค้ครอบคร้วระหว่าง 2,000-3,000 บาท

3.2 พฤติกรรมการสัมพันธ์แสดงออกควมกิริยาทำทางของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีรายไค้ครอบคร้วระหว่าง 3,001-4,000 บาท ยอมมากกว่าผู้ป่วยหลังคลอดที่มีรายไค้ครอบคร้วระหว่าง 2,000-3,000 บาท

รายไค้เป็นเครื่องชี้ฐานะครอบคร้วทางสังคม ในสังคมสมัยใหม่บุหญิงมีบทบาทในเรื่องการทำงานมากขึ้น อาจจะเป็นผลผลักดันทางเศรษฐกิจ เพื่อช่วยเพิ่มพูนรายไค้และสร้างฐานะให้มั่นคงแก่ครอบคร้ว ดังนั้นการที่ครอบคร้วมีรายไค้มากหรือน้อยย่อมมีผลกระทบบระเทือนต่ออารมณ์ของผู้ป่วยไค้ เพราะการคลอดบุตรเป็นการเพิ่มสมาชิกใหม่ในครอบคร้ว การใช้จ่ายทองประหยคขึ้นในขณะที่ปัจจุบันค่าครองชีพกำลังสูงขึ้นเรื่อย ๆ และปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดเกิดความล้มเหลวในการเจริญเติบโตและพัฒนาการในคานตาง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับฐานะเศรษฐกิจของครอบคร้วที่ยังไม่พร้อมสำหรับการมีบุตร¹ ดังนั้นมารคานในกลุ่มที่มีรายไค้ 3,001-4,000 บาท ซึ่งถือไค้ว่ารรายไค้ค่อนข้างดี ยอมมีการแสดงออกที่เอนชคคกว่ากลุ่มที่มีรายไค้ 2,000-3,000 บาท ซึ่งถือว่าเป็นรายไค้ปานกลางหรือต่ำในบางสังคม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะความทองการและพฤติกรรมของผู้ป่วยหลังคลอดปกติที่ไม่มีอาการแทรกซอน สภาวะสุสานักปกติ และไม่ได้รับยาระงับความรู้สึกใด ๆ ขณะที่อยู่ในทองคลอด ภายหลังคลอด

- ไม่เกิน 3 ชั่วโมง ณ โรงพยาบาลราชวิถี
2. ศึกษาและวิเคราะห์ผู้ป่วยหลังคลอดตามลักษณะในข้อ 1 โดยมีอายุระหว่าง 13-35 ปี
 3. เนื่องจากเตียงคลอดมีขนาดไม่เหมาะสมที่จะวางบุตรไว้วงนารคาได้ จึงใช้การใส่เตียงเด็กอ่อน (crib) แทน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อจะได้อรรถาธิบายถึงความต้องการและพฤติกรรมของผู้ป่วยหลังคลอดที่แสดงถึงการสร้างความผูกพันต่อบุตรทันทีภายหลังคลอด
2. เพื่อให้พยาบาลตระหนักถึงความต้องการของผู้ป่วยหลังคลอด เมื่อการคลอดสิ้นสุดลง
3. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการวางแผนการพยาบาลผู้ป่วยหลังคลอด
4. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารคำนึงถึงความสำคัญในการบริหารห้องคลอดที่เหมาะสมเพื่อการเสริมสร้างความผูกพันระหว่างมารดาและบุตรภายหลังคลอด
5. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลต่อไป
6. เพื่อเป็นแนวทางที่ศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไปในเรื่องพัฒนาการความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ขอทดลอง เบื้องต้น

1. ผู้ป่วยหลังคลอดแสดงพฤติกรรมในการสัมผัสตามความรู้สึกที่แท้จริง
2. ผู้ป่วยหลังคลอดยอมรับสัมพันธภาพตามความรู้สึกที่แท้จริง

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ป่วยหลังคลอด หมายถึง ผู้ป่วยซึ่งอยู่ในระยะหลังจากที่เด็ก รก และเยื่อหุ้มเด็กคลอดเสร็จเรียบร้อยแล้ว และผู้ป่วยยังคงอยู่ในห้องคลอดเพื่อรอการสังเกตอาการหรือเย็บฝีเย็บภายในเวลา 3 ชั่วโมง

หลังคลอดปกติ หมายถึง ภาวะหลังคลอดที่มีขบวนการคลอดดำเนินไปตามธรรมชาติ โดยมี แพทย์ พยาบาลผดุงครรภ์ หรือนักศึกษาพยาบาลผดุงครรภ์ เป็นผู้ให้การช่วยเหลือการคลอด ซึ่งตัวผู้คลอดเองอาจถูกตัดฝีเย็บหรือไม่ก็ตาม

การสัมภาษณ์ หมายถึง การแสดงออกของมารดาที่ฟังมีตอบุตร จะโดยวิธีการใช้คำพูด (verbal) หรือกิริยาท่าทาง (non-verbal) ก็ตาม แต่เป็นลักษณะที่ถ่ายทอดความรู้สึกซึ่งกันและกัน

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย